

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 387/2019-60

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša a Mojmíra Mamojku v konaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľky Rímskokatolíckej cirkvi, farnosti Báhoň, IČO 34 014 933, zastúpenej advokátskou kanceláriou MAPLE & FISH s. r. o., Dunajská 15/A, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Viliam Karas, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 146/2018 z 29. novembra 2018 za účasti [REDACTED]

[REDACTED] takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Rímskokatolíckej cirkvi, farnosti Báhoň podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 146/2018 z 29. novembra 2018 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 146/2018 z 29. novembra 2018 z r u š u j e a v e c v r a c i a t o m u t o s ú d u n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný nahradiť trovy konania Rímskokatolíckej cirkvi, farnosti Báhoň v sume 623,27 € (slovom šesťstodvadsaťtri eur a dvadsaťsedem centov) na účet advokátskej kancelárie MAPLE & FISH s. r. o., Dunajská 15/A, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Ústavnej sťažnosti Rímskokatolíckej cirkvi, farnosti Báhoň vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. I. ÚS 387/2019-26 zo 17. septembra 2019 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky Rímskokatolíckej cirkvi, farnosti Báhoň, IČO 34 014 933 (ďalej len „sťažovateľka“), v časti, ktorou namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 146/2018 z 29. novembra 2018 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a priložených príloh vyplýva, že v konaní začatom na základe žaloby sťažovateľky (žalobkyne), ktorou sa domáhala proti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“) vydania nehnuteľných vecí, Okresný súd Pezinok (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 8 C 323/2012-413 z 25. marca 2015 *«uložil žalovanému povinnosť vydať a navrátiť žalobcovi vlastníctvo k vo výroku označeným nehnuteľnostiam do troch dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku, vo zvyšku (v časti týkajúcej sa pozemkov parcely registra „E“ s parcelnými číslami [REDAKOVANÉ])*

žalobu žalobcu zamietol a napokon vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania». Pokiaľ išlo o nepriznanie náhrady trov konania účastníkom okresný súd vychádzajúc z § 142 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (účinného do 30. júna 2016, ďalej len „OSP“), podľa ktorého ak mal účastník vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadny z účastníkov nemá na náhradu trov právo, konštatoval, že „žalobca v čase podania žaloby nemal ustálený žalobný petit, ako aj preukázanie reštitučného dôvodu. Reštitučný titul žalobca preukázal až v priebehu konania, kde súdu doložil do spisu dňa 21. 09. 2009 výmer v prospech vlastníctva štátu v zmysle zák. 46/1948 Sb. Žalobca špecifikáciu nehnuteľností definitívne ustálil až podaním zo dňa 24. 4. 2013. A z toho dôvodu, nemôže byť žalovanému na ujmu, že neuzavrel so žalobcom dohodu o vydaní nehnuteľností do 60 dní odo dňa doručenia výzvy v zmysle § 5 ods. 2 zák. č. 161/2005 Z. z.“.

3. Proti rozsudku okresného súdu „v žalobe zamietajúcej časti a v časti týkajúcej sa náhrady trov konania“ sťažovateľka podala odvolanie, v ktorom uviedla, že nebola objektívne schopná už v žalobe presne identifikovať nehnuteľnosti, vydania ktorých sa domáhala, a žalovaný jej v tomto smere neposkytol žiadnu súčinnosť. Sťažovateľka namietla, že v konaní mala prevažujúci úspech, a preto má nárok na priznanie náhrady trov konania.

4. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 5 Co 325/2015-445 z 27. februára 2018 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej žalobe zamietajúcej časti a časti týkajúcej sa náhrady trov prvoinštančného konania potvrdil ako vecne správny; zároveň rozhodol, že žalovanému nepriznáva náhradu trov odvolacieho konania. Vo vzťahu k náhrade trov konania konštatoval, že „z obsahu spisu a samotného priebehu konania je zrejmé, že žalobca jednotlivé podmienky uplatneného reštitučného nároku preukazoval až v priebehu konania, po ktorom preukázaní došlo k uzavretiu čiastkových dohôd, resp. k späťvzatiu žaloby v týchto častiach. Z vyššie uvedeného je zrejmé, že žaloba bola podaná z dôvodu hrozby preklúzie práva žalobcu na vydanie nehnuteľností, pričom na tomto stave nenesie žalovaný žiaden podiel. V súdnej veci tak skutočne nebolo možné pre nepreukázanie nároku žalobcom uzavretie dohody o vydaní ani častí nehnuteľností pred

podaním žaloby, ale až so značným odstupom času, kedy žalobca nárok v rámci konania pred súdom preukázal. Nebolo by spravodlivé požadovať od žalovaného, aby náklady konania, ktorými sú výlučne trovy právneho zastúpenia, znášal tento ako povinná osoba, keď vznik týchto trov nezavinil, potrebu vymáhania reštitučného nároku súdnou cestou spôsobil sám žalobca svojou nečinnosťou, resp. riadnym nepreukázaním nároku pred podaním žaloby na súd.“.

5. Proti rozsudku krajského súdu v časti týkajúcej sa náhrady trov prvoinštančného konania sťažovateľka podala dovolanie odôvodnené tým, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces [§ 420 písm. f) Civilného sporového poriadku účinného od 1. júla 2016, (ďalej aj „CSP“)]; v tejto súvislosti namietala, že *„súdy nesprávne právne posúdili otázku miery úspechu v konaní, keď nezohľadnili, že ešte pred vydaním rozsudku okresného súdu bola medzi žalobcom a žalovaným uzavretá dohoda... o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam... Následne žalobca vzal návrh v časti týkajúcej sa týchto parciel späť a uplatnil si nárok na priznanie náhrady trov konania a trov právneho zastúpenia v súlade s § 146 ods. 2 OSP... Okresný súd uznesením sp. zn. 8 C 323/2012-375 zo dňa 4. 12. 2014 síce konanie zastavil v časti parciel, ktoré tvorili dohodu o vydaní, ale nerozhodol o trovách konania..., o trovách konania malo byť rozhodnuté v konečnom rozhodnutí. Predmetom konania ostali ďalšie nehnuteľnosti, ktoré žalovaný odmietol dobrovoľne vydať a o týchto nehnuteľnostiach sa ďalej konalo. Súd rozsudkom napokon v časti vyhovel žalobe a v časti týkajúcej sa nevydaných parciel žalobu zamietol. Žalobca mal v predmetnej veci takmer plný úspech, na základe čoho mu prináleží právo na náhradu trov konania. Žalobca uvedené skutočnosti namietal aj v podanom odvolaní, avšak odvolací súd sa nimi nijako nezaoberal.“.* Prípustnosť podaného dovolania sťažovateľka zároveň vyvodzovala z toho, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP]; v tejto súvislosti namietala, že *„odvolací súd pri rozhodovaní o trovách prvoinštančného konania vec nesprávne právne posúdil, keď namiesto ustanovenia § 142 ods. 1 OSP aplikoval*

ustanovenie § 142 ods. 2 OSP, ktoré je možné aplikovať len v tom prípade, keď je pomer úspechu a neúspechu takmer rovnaký (vyrovnaný)“.

6. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 5 Cdo 146/2018 z 29. novembra 2018 dovolanie odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP a zároveň rozhodol, že žalovanému náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva. V odôvodnení napadnutého uznesenia najvyšší súd konštatoval, že *„žalobca podal dovolanie proti tej časti potvrdzujúceho výroku rozsudku odvolacieho súdu, v ktorej odvolací súd ako vecne správny potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o trovách prvoinštančného konania. Rozhodnutie o trovách konania (aj keď je súčasťou výrokovej časti rozsudku, ktorým súd rozhodol vo veci samej) má vo svojej podstate vždy povahu uznesenia, čo znamená, že dovolanie podané podľa § 421 ods. 1 C. s. p. proti takémuto výroku rozsudku odvolacieho súdu nie je vzhľadom na znenie § 421 ods. 2 C. s. p. v spojení s § 357 písm. m) C. s. p. prípustné. Rovnako nie je dovolanie proti tejto časti potvrdzujúceho výroku rozsudku odvolacieho súdu prípustné ani podľa § 420 písm. f) C. s. p., pretože túto časť potvrdzujúceho výroku rozsudku odvolacieho súdu nie je možné považovať za rozhodnutie vo veci samej.“.*

7. S uvedenými závermi všeobecných súdov týkajúcimi sa náhrady trov prvoinštančného konania sťažovateľka nesúhlasí, považuje ich za *„nesprávne, protiústavné a v rozpore s účelom Reštitučného zákona a úpravou náhrady trov konania v OSP, ako aj v... CSP... Sťažovateľka namieta, že v tomto prípade súdy nesprávne vyhodnotili pomer jeho úspechu v konaní, pričom použitým výkladom sa nedôvodne odklonili od zmyslu a účelu právnej úpravy v otázke náhrady trov konania... Pokiaľ ide o dovolací súd... mal napadnuté rozhodnutia preskúmať, keďže ide o porušenie základného práva sťažovateľa a otázku prípustnosti dovolania vyložiť širšie, a to s prihliadnutím na ustanovenia článkov 3 a 4 CSP. Nakoľko dovolací súd nepostupoval uvedeným spôsobom, došlo tak k odopretiu spravodlivosti a sťažovateľovi bol znemožnený prístup k súdu... Okresný súd a krajský súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania nezohľadnili sú skutočnosť, že ešte pred vydaním rozsudku okresného súdu, žalovaný dobrovoľne dohodou vydal prevažnú časť žalovaných nehnuteľností sťažovateľovi. Sťažovateľ pri späťvzati návrhu v tejto časti vyčíslil trovy konania vo vzťahu k týmto nehnuteľnostiam a žiadal priznať ich náhradu. Okresný súd o*

jeho nároku nerozhodol, pričom o ňom malo byť rozhodnuté v rozhodnutí o merite veci, čo sa však nestalo... Sťažovateľ mal v konaní väčšinový úspech a len nepatrný neúspech... Sťažovateľ uvedené skutočnosti namietal tak v odvolaní proti rozsudku okresného súdu ako aj v dovolaní proti rozsudku krajského súdu, avšak neúspešne... Reštitučný zákon nevyžaduje od oprávnenej osoby, aby v rámci prekluzívnej lehoty preukázala (nad všetky pochybnosti) splnenie všetkých podmienok. Reštitučný zákon jej iba ukladá, aby si uplatnila nárok reštitučnou výzvou a bol zrejmy reštitučný titul (pozn. s prihliadnutím na závery NS SR a ÚS SR...). Sťažovateľ bezpochyby postupoval zákonným spôsobom a svoj nárok si riadne a včas uplatnil kvalifikovanou výzvou a preukázal aj reštitučný titul, ktorý vyplýva aj z PK vložky. K podaniu žaloby došlo z dôvodu neochoty žalovaného dobrovoľne vydať nehnuteľnosti... Súdny nedôvodne a svojvoľne rozhodli o nepriznaní nároku na náhradu trov konania sťažovateľovi... Tým, že sťažovateľovi nebola priznaná takáto prislúchajúca zákonná náhrada trov konania (čiastočne pokrývajúca výdavky úspešnej strany so súdnym konaním), ktorú legitímne očakával, došlo okrem porušenia práva na spravodlivý súdny proces aj k zmenšeniu jeho majetku, čím bolo neoprávnene zasiahnuté aj do jeho vlastníckeho práva.“.

II.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, vyjadrenie zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

8. Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci listom č. k. KP 3/2019-163 z 8. novembra 2019 vyjadrila podpredsedníčka najvyššieho súdu, v ktorom uviedla, že najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí aplikoval Civilný sporový poriadok a príslušné ustanovenia v ňom obsiahnuté, ktoré sa týkajú dovolacieho konania (najmä § 420 a § 421). Rozhodnutie, na ktoré sťažovateľ poukazuje, bolo vydané za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), v ktorom bola prípustnosť dovolania upravená odlišne, preto sa na daný prípad nemôže vzťahovať. Namietané rozhodnutie najvyššieho súdu je súladné z ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, preto ho nie je možné považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. za také, ktoré by popieralo zmysel práva na spravodlivé súdne konanie a na súdnu ochranu (napr. 3 Cdo 221/2016, 8 Cdo 45/2017, 3 Cdo 95/2018). Tento názor bol vyslovený aj v rozhodovacej činnosti

ústavného súdu (I. ÚS 56/2017). Na základe uvedeného navrhuje ústavnú sťažnosť odmietnuť ako nedôvodnú.

9. Ústavný súd o podanej ústavnej sťažnosti upovedomil zúčastnenú osobu, ktorá využila svoje oprávnenie vyjadriť sa k nej listom sp. zn. SPFZ 127456/2019 zo 4. októbra 2019, v ktorom uviedla, že považuje doterajšie rozhodnutia súdov o náhrade trov konania za spravodlivé a aplikáciu § 142 ods. 2 OSP za dôvodnú. Zúčastnená osoba v doterajšom konaní preukázala nemožnosť uzavretia dohody o vydaní nehnuteľností pred podaním žaloby a zároveň preukázala skutočnosť, že začatie konania nezavinila a ani k nemu nedala žiadnu príčinu. Zúčastnená osoba preto nemôže byť zaviazaná náhradou trov konania v zmysle § 146 ods. 2 druhej vety OSP z dôvodu, že žalobný návrh bol nedôvodný aj v časti, v ktorej bola po podaní žaloby uzavretá medzi účastníkmi dohoda o vydaní nehnuteľností. Jediným dôvodom podania žaloby bola hrozba zániku práva žalobcu, a nie reálna hrozba nevydania nehnuteľností zo strany žalovaného.

10. Na vyjadrenie podpredsedníčky najvyššieho súdu reagovala sťažovateľka podaním z 5. decembra 2019, v ktorom vyslovila názor, že najvyšší súd mal v danom prípade so zreteľom na základné princípy civilného sporového konania vyjadrené v čl. 3 a čl. 4 CSP pripustiť extenzívnejší výklad § 420 a § 421 CSP a dovolanie preskúmať minimálne vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Vo vzťahu k vyjadreniu zúčastnenej osoby sťažovateľka uviedla, že jej jednoznačne prináleží nárok na náhradu trov konania podľa § 142 ods. 3 a § 146 ods. 2 OSP, resp. § 255 a § 256 CSP, keďže mala úspech vo výmere 270 986 m² (91,46 %) a neúspech vo výmere 25 293,34 m² (8,54 %). Čo sa týka spät'vzatia časti žaloby sťažovateľkou v dôsledku dobrovoľného uzavretia dohody o vydaní nehnuteľností so žalovaným v roku 2014, toto nemôže byť z hľadiska náhrady trov konania chápané inak ako procesné zavinenie zastavenia konania zo strany žalovaného, keďže petit a jednotlivé podmienky vydania nehnuteľností boli jasne preukázané už pri podaní žaloby.

11. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

12. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

13. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o porušení základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd rozhoduje len v prípade, ak je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, ak by účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi neboli zlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly

zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 19/02, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nemôže materiálne nahrádzať hodnotenie dôkazov vykonané všeobecnými súdmi, ktorých sústava je od ústavného súdnictva oddelená na báze ústavnej regulácie. Len výnimočne, za splnenia podmienok uvedených v predchádzajúcej vete môže ústavný súd hodnotenie dôkazov vykonané všeobecnými súdmi podrobiť svojej právomoci, avšak výlučne v rovine kasačného prieskumu. Inak by sa ústavný súd v konaní o ústavnej sťažnosti dostával do pozície ďalšej inštancie všeobecného súdnictva, čo ústava nedovoľuje.

15. Úlohou ústavného súdu rovnako nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01).

16. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného na interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07). Základom interpretácie a aplikácie každej právnej normy v materiálnom právnom štáte je určenie účelu právnej úpravy, vymedzenie jej rozsahu a identifikácia jej obsahu (m. m. II. ÚS 171/05). Nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti všeobecných súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Všeobecný súd pri svojom rozhodovaní nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný

absolútne. Môže, dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, ak to vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavou súladného výkladu zákonov a obdobných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, i v týchto prípadoch sa musí vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii (m. m. III. ÚS 72/2010). V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad *e ratione legis* pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona (III. ÚS 341/07). Ústavne konformný výklad je príslušný orgán verejnej moci povinný uplatňovať vo vzťahu ku všetkým účastníkom konania a zároveň garantovať ich primeranú rovnováhu tak, aby bolo rozhodnutie v predmetnej veci akceptovateľné z hľadiska požiadaviek vyplývajúcich jednak z ústavy, ako aj medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, ktorými je Slovenská republika viazaná.

17. Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojvôle možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko

odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

18. Orgánom verejnej moci a predovšetkým všeobecným súdom nemožno tolerovať pri interpretácii zákonných ustanovení prílišný formalistický postup, ktorý vedie k zjavnej nespravodlivosti. Všeobecný súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale môže a musí sa od neho odchýliť, ak to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť alebo niektorý z ústavnoprávnych princípov. Pri výklade a aplikácii právnych predpisov teda nemožno opomínať ich účel a zmysel, ktorý nie je vyjadrený len v slovách a vetách toho-ktorého zákonného predpisu, ale i v základných princípoch právneho štátu (I. ÚS 155/2017, ZNaU 28/2017, pozri aj nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 1241/12 z 13. marca 2013, z ktorého navyše vyplýva, že povinnosť súdov vyhľadávať právo neznamena len vyhľadávať priame a výslovné pokyny v zákonomnom texte, ale tiež povinnosť zisťovať a formulovať, čo je konkrétnym právom aj tam, kde ide o interpretáciu abstraktných noriem a ústavných zásad).

19. Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 146/2018 z 29. novembra 2018 (bod 6).

20. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

21. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná súdom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

22. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu

s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu v obsahu označených práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

23. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

24. Právo na prístup k súdu je nevyhnutnou, imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces a tvorí jeho esenciálny prvok [sp. zn. III. ÚS 875/2016 a rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35 – 36]. Právo na prístup k súdu však nemá absolútny charakter a môže podliehať obmedzeniam zo strany štátu. Pri stanovení obmedzení požíva štát určitú mieru voľnej úvahy. Právo na prístup k súdu nemožno obmedziť takým spôsobom alebo do takej miery, že to naruší samotnú podstatu daného práva. Obmedzenie práva na prístup k súdu nebude v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z čl. 6 ods. 1 dohovoru v prípade, že nesleduje legitímny cieľ a ani v prípade, že medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom nie je primeraný vzťah proporcionality (Grécko-katolícka farnosť Lupeni a iní proti Rumunsku, sťažnosť č. 76943/11, rozsudok z 29. 11. 2016, § 89).

25. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo strany konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných stranami konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré

stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo strany konania na súdnu ochranu, resp. spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

26. Aj judikatúra ESLP vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru uvádza, že hoci tento článok zaväzuje súd, aby odôvodnil svoje rozhodnutie, neznamená to, aby na každý argument strany konania dal podrobnú odpoveď (rozsudok ESLP vo veci Van Hurk v. Holandsko z 19. 4. 1994, sťažnosť č. 16034/90, § 61). Otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu. Rozsah, na ktorý sa povinnosť súdov odôvodniť svoje rozhodnutia vzťahuje, môže byť podľa povahy rozhodnutia rôzny. Medziiným, je potrebné zohľadniť aj rôznorodosť návrhov, ktoré strana konania môže podať na súdy, ako aj rozdiely existujúce v zmluvných štátoch v súvislosti s právnou úpravou, zvyklosťami, právnymi názormi a vynášaním a vyhotovovaním rozhodnutí (rozsudok ESLP vo veci Ruiz Torija a Hiro Balani v. Španielsko z 9. 12. 1994, sťažnosť č. 18390/91). Skutočnosť, že súd neprejedná každú podrobnosť tvrdení stranou konania, nie je sama osebe v rozpore s požiadavkou spravodlivého prejednávania veci. Podstatné však je, aby sa neprehliadlo právo strany konania byť vypočutou a aby súd posúdil tvrdenia strany konania, hoci sa to explicitne neodrazí v konečnom rozhodnutí (rozhodnutie č. 10153/82 z 13. 10. 1986, D. R. 49, s. 67, 74).

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

27. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 5 Cdo 146/2018 z 29. novembra 2018 dovolanie sťažovateľky podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 5 Co 325/2015 z 27. februára 2018 v časti týkajúcej sa nároku na náhradu trov prvoinštančného konania a nároku na náhradu trov odvolacieho konania odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP (bod 6).

28. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti vyjadruje presvedčenie, že keďže niet žiadnych pochyb o tom, že vo veci samej mala väčšinový úspech (91,46 %), má nárok na náhradu

trov prvoinštatnčného konania, ako aj nárok na náhradu trov odvolacieho konania, avšak okresný súd a krajský súd jej ho nepriznali. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu považuje sťažovateľka za nezákonné a arbitrárne a najvyššiemu súdu vytýka, že ústavne nesúladným výkladom § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivý súdny proces.

29. Na účel overenia opodstatnenosti tvrdení sťažovateľky obsiahnutých v ústavnej sťažnosti si ústavný súd vyžiadal spis okresného súdu sp. zn. 8 C 323/2012, z ktorého zistil, že konanie o vydanie nehnuteľností začalo doručením žaloby sťažovateľky 24. apríla 2007 Okresnému súdu Bratislava III, na ktorom bola vec vedená pod sp. zn. 17 C 95/2007. Po prechode výkonu súdnictva z Okresného súdu Bratislava III na okresný súd bola vec vedená pod sp. zn. 4 C 509/2008 a neskôr pod sp. zn. 8 C 323/2012. Okresný súd rozhodol o trovách konania v rozsudku č. k. 8 C 323/2012-413 z 25. marca 2015, t. j. za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (bod 2). Krajský súd rozhodol o odvolaní sťažovateľky proti uvedenému rozsudku okresného súdu v rozsudku č. k. 5 Co 325/2015-445 z 27. februára 2018, t. j. za účinnosti Civilného sporového poriadku (bod 4).

30. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

31. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

32. Podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

33. Podľa § 421 ods. 2 dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n).

34. Podľa § 357 písm. m) CSP odvolanie je prípustné proti uzneseniu súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania.

35. Podľa § 447 písm. c) CSP dovolací súd odmietne dovolanie, ak smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné.

36. Ústavný súd už v uznesení č. k. I. ÚS 387/2019-26 zo 17. septembra 2019 o prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie poukázal na to, že problematikou prípustnosti opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku sa zaoberal v uznesení sp. zn. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), v ktorom vylovil:

«Ustanovenie § 420 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) zakotvuje prípustnosť dovolania v alternatíve buď proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, t. j. proti rozhodnutiu majúcemu hmotnoprávny charakter, alebo proti rozhodnutiu, ktoré síce nemá charakter rozhodnutia o matérii konania, t. j. nejde síce o rozhodnutie vo veci samej, ale ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd o danej otázke rozhodovanie končí inak ako meritórnym (hmotnoprávnym) rozhodnutím vo veci samej. Aj rozhodnutie vo veci samej (t. j. meritórne rozhodnutie) je svojou podstatou a svojimi dôsledkami rozhodnutím, ktorým sa konanie o predmete sporu končí, avšak pre účely posudzovania prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP takéto rozhodnutie nemožno zaradiť do skupiny rozhodnutí „ktorým sa konanie končí“, pretože pre tento účel je už zaradené do skupiny rozhodnutí „vo veci samej“.

Za rozhodnutie, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí, teda možno považovať rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol o odvolaní inak ako jeho vecným prejednaním (t. j. rozhodnutie o odmietnutí odvolania alebo o zastavení odvolacieho konania), rozhodnutie odvolacieho súdu o zastavení konania z dôvodu späťvzatia žaloby po rozhodnutí prvostupňového súdu a pred rozhodnutím odvolacieho súdu (§ 370 CSP) a uznesenie, ktorým odvolací súd potvrdil alebo zmenil prvostupňové

uznesenie o otázke, ktorej vyriešenie sa týmto uznesením končí, pričom spravidla pôjde o uznesenia odvolacieho súdu, ktorými rozhodol o odvolaní proti uzneseniam podľa § 357 CSP, ktoré síce možno v dovolacom konaní preskúmať z dôvodov zmätočnosti uvedených v § 420 CSP, avšak z dôvodov zásadnej právnej významnosti sú v zmysle § 421 ods. 2 CSP z prieskumu dovolacím súdom vylúčené.

Podľa § 357 písm. m) CSP jedným z uznesení, proti ktorým je prípustné odvolanie a ktoré sú tak v danej nimi riešenej otázke s konečnou platnosťou preskúmateľné v rámci odvolacieho konania, je aj uznesenie, ktorým prvostupňový súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou, takže rozhodnutie odvolacieho súdu o tomto odvolaní je v otázke nároku na náhradu trov konania rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie v tejto otázke nároku končí, pozn.), a teda ho možno v zmysle už uvedeného považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.»

37. *„Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).“* (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 155/2017 z 25. októbra 2017).

38. Prípustnosť dovolania podľa § 420 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov konania však najvyšší súd neposudzuje jednotne. V uznesení sp. zn. 6 Cdo 160/2017 z 28. februára 2018 (R 73/2018) najvyšší súd vyslovil, že

„uznesenie odvolacieho súdu o náhrade trov konania nie je rozhodnutím, ktorým sa konanie končí v zmysle ustanovenia § 420 CSP, i keď odvolací súd o náhrade trov konania rozhodol samostatným uznesením vydaným až po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej“, a z uvedeného dôvodu dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako procesne neprípustné. V uznesení sp. zn. 2 Cdo 97/2017 z 31. mája 2018 najvyšší súd dospel k záveru, že dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP je nielen prípustné, ale tiež dôvodné, a z uvedeného dôvodu zrušil rozsudok odvolacieho súdu vo výroku o trovách odvolacieho konania a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie.

39. Preskúmaním napadnutého uznesenia ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu č. k. 5 Co 325/2015-445 z 27. februára 2018 neaplikoval § 420 písm. f) CSP, pokiaľ ide o prípustnosť dovolania ústavne súladným spôsobom. Najvyšší súd v napadnutom uznesení nezohľadnil citované východiská ochrany základných práv a slobôd sťažovateľky, preto jeho prístup pri rozhodovaní o podanom dovolaní sťažovateľky podľa § 420 písm. f) CSP proti uvedenému rozsudku krajského súdu nemožno hodnotiť inak ako taký, ktorý odporuje obsahu základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru. V tejto časti je námietka sťažovateľky opodstatnená.

40. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou civilného sporového konania, a ako také spadá pod čl. 46 ods. 1 ústavy, prostredníctvom ktorého sa zaručuje každému základné právo na súdnu ochranu. Všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo strany sporu na súdnu ochranu. Či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy), určuje zákonná úprava náhrady trov konania obsiahnutá v Občianskom súdnom poriadku účinnom do 30. júna 2016 (§ 142 a nasl.), resp. v Civilnom sporovom poriadku účinnom od 1. júla 2016 (§ 255 a nasl.). Procesné predpisy, ktoré upravujú náhradu trov konania, preto treba

vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu.

41. Trovy vynaložené účastníkom konania (sporovou stranou) v spore musia byť v príčinnej súvislosti s jeho procesným postojom k predmetu konania. Ich vynaložením sa musí sledovať procesné presadzovanie uplatneného nároku alebo procesná ochrana proti takému tvrdenému nároku. Účelnosť sa v zásade dá stotožniť s nevyhnutnosťou alebo právnou možnosťou vynaloženia trov spojených s ústavne zaručeným právom na právnu pomoc v zmysle čl. 47 ods. 2 ústavy a trovy právneho zastúpenia sa vo všeobecnosti za účelne vynaložené trovy považujú. Trovy potrebné na účelne vynaloženie alebo ochranu práva sa však nemôžu posudzovať ako celok, a to aj keď má účastník (sporová strana) nárok na náhradu trov konania, pretože mal vo veci plný úspech, každý úkon alebo každé platenie trov treba posudzovať samostatne; to platí aj pre trovy právnej služby (m. m. II. ÚS 78/03, III. ÚS 481/2015, IV. ÚS 83/2018).

42. Každé rozhodnutie súdu, ktorým sporovej strane neprizná náhradu trov konania, musí byť zo svojej podstaty výnimočným rozhodnutím, prijatým na základe riadneho zváženia všetkých relevantných okolností konkrétneho prípadu a na základe prísne reštriktívneho výkladu § 257 CSP a v ňom obsiahnutej formulácie „dôvody hodné osobitného zreteľa“. Uvedená právna úprava priamo vychádza z predchádzajúcej právnej úpravy zakotvenej v § 150 OSP.

43. Ustanovenie § 257 CSP predstavuje odchýlku zo zásady zodpovednosti za výsledok (§ 255 CSP) aj zo zásady zodpovednosti za zavinenie (§ 256 ods. 1 CSP). Súd podľa neho «nemusí zaviazať neúspešnú stranu sporu nahradiť trovy konania úspešnej strane, resp. nemusí zaviazať stranu, ktorá spôsobila vznik trov svojím zavinením, aby tieto trovy nahradila protistrane... Dôvody hodné osobitného zreteľa ani výnimočné okolnosti zákon neuvádza ani exemplifikatívne. Výklad týchto podmienok ponecháva na súdnej praxi. To však neznamená, že tým vytvára priestor na celkom voľnú úvahu súdu. V zmysle dnes už ustálenej judikatúry (pozri k tomu napr. uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 MCdo 17/2009, sp. zn. 5 Cdo 67/2010 či sp. zn. 3 MCdo 46/2012) ustanovenie § 257 nie je možné

považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie (v zmysle svojvôle), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri stanovení povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihliadnuť. Ustanovenie § 257 preto nie je možné vykladať tak, že je naň možné prihliadnuť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania. Strane, ktorá mala vo veci úspech, nemožno nepriznať náhradu trov podľa výnimočného ustanovenia len na základe všeobecného záveru hodnotiaceho dopad rozhodnutia o určitom druhu nárokov... Nejde o automatické pravidlo, ktoré by sa uplatňovalo vo vzťahu k určitému typu konania (k tomu napr. nálezy Ústavného súdu ČR sp. zn. III. ÚS 292/07 či sp. zn. I. ÚS 303/12), ale ide o prvok individualizácie, nie ľubovôle zo strany súdu (pozri nález Ústavného súdu ČR sp. zn. III. ÚS 727/2000)... Hranice sudcovskej úvahy sú dané účelom právnej úpravy náhrady trov konania, ktorá jej nepriznanie úspešnému účastníkovi pripúšťa len ako výnimku zo všeobecného procesného princípu zodpovednosti za výsledok sporového konania (§ 255 ods. 1). Priamo z textu zákonného ustanovenia vyplýva, že súd by mal podľa neho rozhodovať iba vo výnimočných prípadoch... Zmyslom predmetného zákonného ustanovenia je, že ak súd zvolí postup podľa neho, nemôže žiadnej zo strán (ani úspešnej, ani neúspešnej) priznať náhradu trov konania. Napriek doslovnému zneniu ustanovenia § 257 nepriznanie sa môže týkať všetkých trov alebo len ich časti... Na účely moderácie nie je rozhodujúce, na základe akej zásady boli trovy uložené a ktorá strana ich má platiť; moderovať možno aj trovy zastaveného konania. Ak súd má v úmysle použiť moderačné právo alebo ak ho niektorá zo strán navrhne, musí súd umožniť protistrane, aby sa k tomu vyjadrila (k zámeru aj k dôkazom). Nie je možné, aby súd dospel k vnútornému presvedčeniu, že je potrebné aplikovať ustanovenie § 257 a strane, ktorá by inak trovy získala, to neoznámil a táto by sa to dozvedela až z rozhodnutia. Súd v prípade použitia ustanovenia § 257 je povinný „vytvoriť procesný priestor“ umožňujúci stranám sporu vyjadriť svoje stanovisko k prípadnému použitiu tohto ustanovenia [pozri k tomu rozsudok ESĽP Čepek proti Českej republike (sťažnosť č. 9815/10), ako aj nálezy Ústavného súdu ČR sp. zn. PL. ÚS 46/13 a sp. zn. I. ÚS 1593/15]. Strana má teda právo byť explicitne vyzvaná, aby včas k prípadnej aplikácii § 257 vyjadrila svoje stanovisko. Výrok rozhodnutia v prípade úplnej moderácie by mal znieť „stranám sa nárok na náhradu trov konania nepriznáva“ resp. „súd stranám nárok na

náhradu trov konania nepriznáva“. Výrok, že „žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania“ už nemá v CSP oporu. Existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa musí súd vo svojom rozhodnutí riadne a presvedčivo odôvodniť, pretože v opačnom prípade by mohlo ísť o postup, ktorý by mohol mať znaky svojvôle... Aj podľa ustálenej súdnej praxe (pozri bližšie napr. nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 119/03 či uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 Cdo 67/2010) výnimočnosť použitia ustanovenia 257, ako aj to, v čom súd videl, že išlo o prípad hodný osobitného zreteľa, musí byť náležite odôvodnené.» (Števček, M.; Ficová, S.; Baricová, J.; Mesiarkinová, S.; Bajánková, J.; Tomašovič, M.; a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016. s. 940 – 943).

44. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd napadnuté uznesenie najvyššieho súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (body 1 a 2 výroku nálezu).

45. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

46. Podľa § 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je viazaný rozhodnutím ústavného súdu podľa § 133 ods. 3 písm. a) až d); toto rozhodnutie ústavného súdu je vykonateľné doručením.

47. Úlohou najvyššieho súdu preto bude opätovne rozhodnúť o dovolaní sťažovateľky podľa § 420 písm. f) CSP, majúc na zreteli, že spravodlivosť, ktorá je osobitne zvýraznená v čl. 6 ods. 1 dohovoru, je kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu

povinnosť hľadať také riešenie ním prejednávanej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení.

48. Aj z čl. 2 ods. 1 a 2 CSP vyplýva, že ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov musí byť spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty. Právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo.

49. Ústavný súd zároveň konštatuje, že námietka sťažovateľky týkajúca sa ústavne nesúladného výkladu § 421 ods. 1 písm. b) CSP najvyšším súdom nie je spôsobilá spochybniť ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia, keďže podľa § 421 ods. 2 CSP dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania. Tejto časti ústavnej sťažnosti ústavný súd nevyhovел (bod 4).

V.

Trovy konania

50. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti požiadala ústavný súd o priznanie náhrady trov konania.

51. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

52. Pri rozhodovaní o priznaní náhrady trov konania ústavný súd vychádzal z § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), podľa ktorého výpočtovým základom pre účely tejto

vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka, ak odsek 4 neustanovuje inak. Táto podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za I. polrok 2018 predstavovala sumu 980 €.

53. Ústavný súd v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky priznal sťažovateľke náhradu trov konania v celkovej sume 623,27 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za tri úkony právnej služby (príprava a prevzatie vecí, písomné vyhotovenie sťažnosti, stanovisko k vyjadreniu podpredsedníčky najvyššieho súdu a zúčastnenej osoby) vykonané v roku 2019 v sume 163,33 € za jeden úkon a tri režijné paušály v sume 9,80 € za jeden paušál, plus 20 % DPH, ktoré zaviazal uhradiť najvyšší súd (bod 3 výroku nálezu).

54. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. apríla 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu